

Голові
комісії з професійної етики соціолога
Соціологічної асоціації України
Балакіревіч О.М.
Копії:
Президенту САУ
Бакірову В.С.
Віце-президентам САУ
Сокурянській Л.Г.,
Куценко О.Д.,
Черниш Н.Й.

ЗВЕРНЕННЯ

Шановні колеги!

8 листопада 2020 року у спеціалізованій Вченій раді Д17.127.02 Класичного приватного університету Запоріжжя І.Святненко захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня доктора соціологічних наук на тему “Соціосистемологічна рефлексія соціології гендерної культури в Україні” (спеціальність 22.00.01 - теорія та історія соціології). З повним текстом дисертації Ви можете ознайомитися [ТУТ](#), з текстом автореферату [ТУТ](#), з висновками опонентів [ТУТ](#).

Ми випадково побачили цю дисертацію вже після її захисту. Колегіально ми підготували незалежний експертний висновок з аналізом дисертації, автореферату та відгуків опонентів, якій надісланий до атестаційної колегії МОН 23 листопада 2020 р. (додається). У результаті експертизи було виявлено не тільки системні порушення методологічних, методичних та етичних стандартів проведення дисертаційних досліджень, а й численні ознаки псевдонаукової роботи. Робота містить відверто мізогінні, гомофобні та подекуди ксенофобні твердження, використання та продукування мови ворожнечі. З'ясовано, також, що відгуки офіційних опонентів переважно складаються з дослівного повторення або незначного перефразування тексту автореферату та дисертації І.Святненка, що не є фаховою експертизою дисертації та є ознакою академічної недоброчесності.

Робота містить чимало словотворень, які не мають нічого спільного з концептуальним апаратом соціології та гендерних студій. Ось, приміром, неповний перелік «понять» та словосполучень дисертації, які видаються за її концептуальний апарат: *“Політичний гомосексуалізм”, “матернолатрія й геніколатрія”, “гендерна дресура”, “сценарій матриархальної альфонсіади”, “поглиблення матриархальної кастрації”, “ідеологія матриархального расизму”, “культурна та соціальна кастрація”, “андроцидарність української культури”, “маскуліноморф та маскуліноід”, “скотомизація чоловіків”, “теорії клептократичного неофеодалізму в Україні”, “агресивне розгвинчування жінок”, “індукування прогресуючого деградансу в психіці”, “чоловіча дефектність”, “судова гендерно-агональна риторика щодо чоловіків”, «здичавілий геноцидальний матриархат», «матриархальний расизм та сексизм» тощо.*

Визначеннями цих слів до рівня понять – тобто вписуванням їх у систему існуючих наукових понять та концепцій, що є шляхом наукової роботи, - автор не переймається, видаючи нагромадження побутового словотвору з наукоподібними формами за власний концептуальний апарат, а одній з офіційних опоненток цей словотвір вважається тим, «що прикрашає текст».

Про псевдонауковий характер роботи свідчить, серед іншого, те, що автор активно залучає до докторської дисертації ненаукові джерела, зокрема, дискримінаційний, мізогінний та антинауковий текст О. Новосолова «Женщина. Учебник для мужчин». Про критику цього тексту можна прочитати [тут](#). Це джерело не просто вказано у списку літератури (п. 112), воно активно та некритично згадується по всьому тексту та на його основі автор формулює положення наукової новизни свої дисертації (с. 8 автореферату)!

Для цього тексту характерні також численні та некритичні посилання на тексти наукового консультанта дисертації: без аналізу цитованих тез, їх науковості, обґрунтованості, доказової бази. Ця заувага є важливою, бо йдеться про цілу «наукову школу», у межах якої захищена не одна дисертація.

Загалом, усі положення наукової новизни дисертації Святненка базуються виключно на удосконаленні положень праць наукового консультанта та дисертацій, що були захищені за його керівництва, готувалися у тому самому університеті та захищалися в тій самій спецраді (Г. Бондар, В. Крячко, Ю. Розя, О. Пархоменко). Саме ці автори значно частіше, ніж класичні та сучасні соціологічні, психологічні та філософські праці з гендерної проблематики (у т.ч. сучасні дослідження становища чоловіків) згадуються у дисертації - по 12-15 разів. Наукова новизна та основні результати дисертаційного дослідження співвідносяться не зі станом наукової розробки проблематики гендерної культури в Україні та за кордоном, а винятково з ідеями наукового консультанта Ю.Романенка та дисертаціями, захищеними під його керівництвом.

Емпіричну базу цієї дисертації становлять результати авторських емпіричних досліджень, отримані шляхом опитувань 600 респондентів у трьох містах (без даних про репрезентативність, про причину вибору саме цих міст та про методіку формування вибіркової сукупності). Інших даних, на яких автор будує свої умовиводи, не вказано – ані даних статистики, ані дані інших, репрезентативних опитувань на гендерну тематику, яких в Україні проведено чимало. Жодних посилань чи бодай співставлень власних результатів з результатами цих досліджень не наведено. Тим не менш висновки узагальнюються щодо «гендерної культури України».

Докторська дисертація готується на рік, і не два, і навіть не три. Процес її підготовки тривалий та має бути кропітким, з купою фільтрів, які покликані відсіяти псевдонауку на кожному етапі. Затвердження теми, презентація проміжних результатів, виступи на конференціях, експертні висновки, наукові статті, висновки офіційних опонентів та захист – робота дивним чином усі ці етапи пройшла.

Наприклад, 21 статті дисертанта у фахових виданнях України, в яких опубліковано результати дослідження, 18 статей (!) опубліковано в одному виданні (альманах «Грані: науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах; ДНУ ім. Олесея Гончара. Дніпро), що є певною мірою нонсенсом у цивілізованому науковому світі та свідчить про (відсутність?) наукового рецензування. З однією такою статтею

Святненко, яка повністю увійшла до тексту дисертації: «Маніпулятивна гендерна дресура в сценаріях сексуальної поведінки жінок», яка може бути взірцем псевдонаукового тексту, можна ознайомитися [ТУТ](#).

Голови та члени редколегій журналів, де публікувалися статті дисертанта, опоненти, експерти, голова та члени спеціалізованої вченої ради - саме вони такими діями знецінили як власні докторські ступені, так і загалом статус науковця в Україні, на різних етапах підтримавши псевдонаукову роботу та (припускаємо) сприяли створенню конвеєра захистів із ознаками академічної недоброчесності та псевдонауковості.

Зараз атестаційна справа І.Святненко перебуває на затвердженні МОН, який є останнім етапом підтвердження отримання ступеню доктора наук. Рішення будуть приймати члени експертної ради та атестаційної колегії. І від цього рішення та від реакції соціологічної спільноти України на цей кричущий випадок порушення академічної доброчесності та продукування псевдонауки залежить чи отримає українська соціологія свого власного «лептонного бога».

Вважаємо за необхідне розгляд цього кейсу як промовистого порушення Кодексу професійної етики соціолога як дисертантом, так і усіма причетними до захисту псевдонаукового тексту як докторської дисертації: опонентами, експертами по дисертації спеціалізованої вченої ради, членами спецради Д17.127.02, на який має бути публічна та змістовна реакція Соціологічної асоціації України, бо цей випадок підважує репутацію соціології як науки та системи захисту докторських дисертацій з соціології.

З повагою,

докторка соціологічних наук,
доцентка,

Л.В. Малес

докторка соціологічних наук,
доцентка,

О.О. Стрельник

канд.соціол.наук, доцентка,

С.С. Бабенко

Додатки:

1. Експертний висновок на 13 аркушах.
2. Додаток 1. Висновок щодо відгуків офіційних опонентів на 4 арк
3. Додаток 2. Порівняльна таблиця текстів відгуків офіційних опоненток та тексту автореферату І.О. Святненко на 15 арк